CZU: 343.132:343.575:343.37(4)
DOI https://doi.org/10.59295/eciee26.28

ROLUL INVESTIGAȚIILOR SPECIALE ÎN IDENTIFICAREA ȘI DOCUMENTAREA ACTIVITĂȚILOR INFRACȚIONALE PE PALIER EUROPEAN ÎN ETAPA CONTEMPORANĂ

Ioan ADEACONIȚEI[49]
ORCID: https://orcid.org/0009-0005-8707-2713
Rodica CIOBANU, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

Rezumat: *Investigațiile speciale joacă un rol esențial în descoperirea și documentarea activităților criminale, având un impact semnificativ asupra combaterii criminalității organizate și a altor forme complexe de infracțiune. Aceste proceduri investigative sunt derulate de obicei de agenții de aplicare a legii cu competențe speciale, cum ar fi serviciile de informații sau unități ale poliției, și implică metode de anchetă mai avansate și mai intruzive decât cele standard. Scopul principal al investigațiilor speciale este să identifice, să urmărească și să colecteze dovezi esențiale care pot duce la identificarea și prinderea infractorilor. În cadrul acestora, sunt folosite tehnici precum supravegherea electronică, interceptarea comunicațiilor, infiltrarea agenților sub acoperire sau utilizarea surselor confidențiale. Aceste metode permit autorităților să acceseze informații care nu ar putea fi obținute prin metode tradiționale de investigație, având o eficiență crescută în cazuri complexe, cum ar fi traficul de droguri, corupția sau infracțiunile de spălare de bani.*

Mai mult, investigațiile speciale contribuie nu doar la capturarea infractorilor, ci și la prevenirea și destructurarea unor rețele criminale mai mari. Prin documentarea detaliată a activităților infracționale, agențiile de aplicare a legii pot construi dosare de caz mai solide, care sunt esențiale pentru succesul în instanță. Astfel, prin utilizarea acestor tehnici avansate, investigațiile speciale devin un instrument indispensabil în asi-

49 doctorand, Academia Pontificală de Științe Sociale a Vaticanului, email: ioan.adeaconitei@gmail.com

gurarea unui răspuns eficient împotriva criminalității, garantând totodată protecția drepturilor fundamentale ale cetățenilor și respectarea normelor legale internaționale.

Cuvinte-cheie: documentare, faptă ilegală, metodologia investigării, ofițer, pregătire, desfășurare, contrainformație, mijloace speciale, recrutarea persoanelor.

THE ROLE OF SPECIAL INVESTIGATIONS IN IDENTIFYNG AND DOCUMENTING CRIMINAL ACTIVITIES AT THE EUROPEAN LEVEL IN THE CONTENPORARY STAGE

Abstract: Special investigations play a key role in discovering and documenting criminal activities, having a significant impact on combating organized crime and other complex forms of crime. These investigative procedures are usually carried out by law enforcement agencies with special powers, such as intelligence services or police units, and involve more advanced and intrusive investigative methods than standard ones. The main purpose of special investigations is to identify, track and collect essential evidence that can lead to the identification and capture of criminals. They use techniques such as electronic surveillance, interception of communications, infiltration of undercover agents or the use of confidential sources. These methods allow authorities to access information that could not be obtained through traditional investigative methods, having increased efficiency in complex cases, such as drug trafficking, corruption or money laundering crimes.

Moreover, special investigations contribute not only to the capture of criminals, but also to the prevention and disruption of larger criminal networks. By documenting criminal activities in detail, law enforcement agencies can build stronger case files, which are essential for success in court. Thus, by using these advanced techniques, special investigations become an indispensable tool in ensuring an effective response to crime, while guaranteeing the protection of citizens' fundamental rights and compliance with international legal norms.

Keywords: documentation, illegal act, investigation methodology, officer, training, deployment, counterintelligence, special means, recruitment of persons**.**

Introducere

Investigațiile speciale reprezintă un instrument fundamental în descoperirea, analizarea și documentarea activităților infracționale, având un rol decisiv în combaterea criminalității organizate și a altor forme de infracțiuni complexe. Aceste demersuri investigative sunt realizate, de regulă, de structuri specializate ale statului, precum unități din cadrul poliției cu atribuții speciale sau servicii de informații, care dispun de competențe extinse și de resurse tehnice avansate. Spre deosebire de metodele clasice de anchetă, investigațiile speciale presupun utilizarea unor tehnici sofisticate, uneori cu un grad mai ridicat de intruziune, justificate de gravitatea faptelor cercetate și de dificultatea obținerii probelor prin mijloace obișnuite.

Obiectivul principal al acestor investigații este identificarea autorilor, monitorizarea activităților acestora și colectarea de probe relevante, concludente și legal obținute, care să permită tragerea la răspundere penală a persoanelor implicate. În acest context, sunt utilizate metode precum supravegherea tehnică și electronică, interceptarea comunicațiilor, monitorizarea tranzacțiilor financiare, infiltrarea investigatorilor sub acoperire sau colaborarea cu surse confidențiale. Aceste tehnici oferă autorităților acces la informații esențiale, care, în multe situații, nu ar putea fi obținute prin proceduri investigative tradiționale. Eficiența lor este deosebit de vizibilă în cazuri ce implică rețele bine organizate, cum ar fi traficul de droguri, corupția la nivel înalt, criminalitatea informatică sau spălarea banilor.

Pe lângă contribuția directă la identificarea și reținerea infractorilor, investigațiile speciale au un impact major în prevenirea faptelor penale și în destructurarea unor grupări infracționale extinse. Prin documentarea sistematică și detaliată a activităților ilegale, organele de aplicare a legii pot construi dosare solide, fundamentate pe un probatoriu consistent, ceea ce crește considerabil șansele de succes în fața instanțelor de judecată. În plus, aceste investigații permit înțelegerea mecanismelor interne ale rețelelor criminale, facilitând adoptarea unor strategii eficiente de combatere pe termen lung.

Totodată, desfășurarea investigațiilor speciale trebuie să respecte cu strictețe cadrul legal național și standardele internaționale privind drepturile omului. Echilibrul dintre necesitatea asigurării securității publice și protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor este esențial. Prin urmare, utilizarea acestor tehnici este supusă unor condiții rigu-

roase, controlului judiciar și unor mecanisme de supraveghere menite să prevină eventualele abuzuri. Astfel, investigațiile speciale se conturează ca un instrument indispensabil în lupta împotriva criminalității moderne, contribuind atât la consolidarea statului de drept, cât și la menținerea unui climat de siguranță în societate.

Conținutul de bază. Metodele speciale de investigații prezintă un set de instrumente care include un sistem de acțiuni investigative, organizatorice, pregătitoare și de altă natură, precum și recomandări științifice și practice pentru aplicarea lor optimă în scopul investigării rapide și complete a infracțiunilor.

Tehnicile de investigare se bazează pe legislația penală și procedurală penală. Dreptul penal definește conceptul de infracțiune, componența acesteia și alte aspecte de bază, tipurile specifice de infracțiuni. Normele de procedură penală prevăd circumstanțele care trebuie dovedite și mijloacele de colectare a probelor.

Conținutul metodologiei include dispoziții teoretice de criminalistică și experiență generalizată de investigare a infracțiunilor.

Luând în considerare specificul infracțiunii de activitate a mercenarilor, constatăm că în cazul investigării acesteia este necesar să se precizeze formele și conținutul interacțiunii investigatorului cu aparatele operaționale și de investigare, cu organele și funcționarii care efectuează acțiuni de verificare, precum și cu populația și organizațiile publice. Astfel, tehnicile specifice utilizate conferă investigației un caracter bine orientat și dinamic.

Astfel, principalele elemente ale structurii metodologiei investigației mercenare sunt:

- caracteristica criminalistică a tipului de infracțiune;
- circumstanțele care trebuie stabilite într-o cauză penală;
- particularitățile inițierii unei cauze penale;
- situații investigative tipice etapei inițiale a investigației;
- etapa inițială a investigației;
- versiunile investigative, determinarea obiectivului într-o cauză penală;
- organizarea investigației;
- particularitățile acțiunilor investigative individuale și ale operațiunilor tactice aplicabile investigării mercenariatului;
- particularitățile de identificare a unui bănuit;

- dovedirea vinovăției acuzatului;
- încheierea urmăririi penale.

Caracteristica criminalistică a faptei de mercenariat conține informații despre elementele principale ale infracțiunii, autorul și legătura dintre acestea. Informațiile privind modalitățile de comitere a infracțiunii, conexiunile tipice și alte date faptice formate prin utilizarea unei anumite metode într-un mediu tipic constituie punctul de plecare pentru construirea metodologiei de investigare.

În cadrul investigației privind activitatea mercenarilor, ca și în multe alte cazuri de natură criminală, inițierea unei cauze penale este precedată de o verificare operațională preliminară a presupusei activități infracționale. Aceasta include o combinație de acțiuni de verificare, organizatorico-tehnice și activități speciale de investigații. Conținutul acestor acțiuni, succesiunea lor și metodele de punere în aplicare sunt elaborate prin metodologia operațională și criminalistică. În acest tip de infracțiune, ca și în multe altele, se conturează propriile situații tipice de investigare la etapa inițială a investigației (procesul penal). Aceste situații sunt determinate de modul de comitere a infracțiunii, de disimularea acesteia, precum și de natura și volumul informațiilor de care dispune investigatorul în stadiul inițial al procesului penal.

Conținutul situației investigative determină în mare măsură direcția investigației, influențează conținutul etapei inițiale a investigației, determinând succesiunea acțiunilor urgente de investigație și a altor acțiuni și măsuri speciale de investigații. Situația investigativă determină tipul de acțiuni investigative-operative urgente și combinația acestora.

Cercetătorii Marian Gherman și Ilie Botnari afirmă că clasificarea măsurilor speciale de investigații ar trebui să fie operată în funcție de două criterii esențiale:

- subiecții ce o autorizează;
- destinația efectuării [8, p.74-79].

Primul criteriu vizează competența instituțională și controlul legal asupra măsurilor, iar cel de-al doilea determină scopul concret al utilizării acestor mijloace – respectiv, direcția strategică a activităților investigative. Astfel, clasificarea măsurilor nu este doar o problemă formală de sistematizare, ci una de **raționalizare operațională și juridică** a intervențiilor statului în domeniul securității.

Aplicând această logică în **contextul investigării activității mercenarilor**, clasificarea măsurilor speciale de investigații capătă o dimensiune strategică. În ceea ce privește **subiecții autorizați**, se impune delimitarea clară a competențelor instituțiilor cu atribuții în domeniul securității naționale (de exemplu, serviciile de informații, organele de urmărire penală, structurile militare specializate). În cazul investigării mercenarismului, aceste instituții trebuie să acționeze coordonat, într-un cadru normativ riguros, întrucât activitatea mercenarilor implică aspecte transnaționale, conexiuni cu entități private de securitate și, adesea, încălcarea embargourilor sau participarea la conflicte armate externe. Prin urmare, **autorizarea măsurilor speciale** trebuie să fie rezultatul unui proces controlat și transparent, pentru a garanta legalitatea și legitimitatea intervenției statului.

În ceea ce privește **destinația măsurilor**, acestea trebuie adaptate specificului fenomenului mercenarismului, care combină elemente de criminalitate organizată, trafic de arme, finanțare ilicită și participare la operațiuni militare ilegale. Măsurile cu destinație de **documentare informativă** vor urmări identificarea structurilor de recrutare, a fluxurilor financiare și logistice, precum și a legăturilor transfrontaliere. Cele cu destinație de **prevenire** vor fi orientate spre blocarea activităților de recrutare și formare a grupurilor mercenare, iar cele cu destinație **probatorie** vor furniza date concrete pentru inițierea urmăririi penale și condamnarea persoanelor implicate.

Aplicarea criteriilor de clasificare propuse – **autoritate de autorizare** și **destinație funcțională** – permite o **structurare logică, legală și eficientă** a măsurilor speciale de investigații în domeniul combaterii mercenarismului. Această abordare contribuie la consolidarea cadrului doctrinar și normativ al activității investigative, asigurând echilibrul dintre **necesitatea securității naționale** și **respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei**, într-un domeniu caracterizat de un grad ridicat de complexitate și sensibilitate internațională.

Acestea sunt efectuate în conformitate cu algoritmul elaborat de metodologia de investigare.

Un element important al metodologiei de investigare a activității mercenarilor este aspectul organizațional. ***Organizarea investigației*** acestui tip de infracțiune include, în primul rând, stabilirea obiectivelor, planificarea și alte elemente.

Pentru determinarea obiectivelor, din start este necesară formularea circumstanțelor care urmează a fi dovedite în cadrul cercetării penale. Pe baza dispoziției privind obiectul probei, grupul de investigație și analiză elaborează o listă de circumstanțe în legătură cu investigarea faptei de mercenariat.

În situațiile în care infracțiunea este comisă în condiții evidente, ofițerul de urmărire penală sau procurorul precizează circumstanțele care trebuie stabilite în caz.

În alte cazuri, inclusiv în cazurile activității de mercenariat, se înaintează versiuni de investigare, al căror număr este invers proporțional cu volumul informațiilor inițiale din caz.

Prin deducerea consecințelor logice din fiecare versiune, se determină întrebările care trebuie rezolvate. Rezolvarea acestor întrebări nu reprezintă altceva decât obiectivele acțiunilor de investigare și de altă natură.

În acest fel, sunt determinate toate circumstanțele care trebuie stabilite: atât cele care fac parte din obiectul probei, cât și cele prin intermediul cărora sunt stabilite primele. Acesta este un proces de determinare a obiectivelor, având un caracter creativ pentru fiecare caz în parte.

În același timp, metodologia dezvoltă atât versiuni tipice de investigare, cât și o listă de circumstanțe care trebuie stabilite în cursul investigării unui astfel de tip de infracțiune precum mercenariatul. În acest caz, se ia în considerare faptul că faptele intermediare stabilite în cursul probării sunt tipice pentru fiecare categorie de infracțiuni.

Acțiunile inițiale de investigare și măsurile speciale de investigații sunt determinate de situația inițială a etapei de investigație.

Unele dintre aceste acțiuni se desfășoară în orice situație (de exemplu, audierea martorilor, studierea materialelor foto-video, perioada și frecvența trecerii frontierei de stat de către inculpat, activitatea în rețelele sociale), decizia privind producerea și succesiunea altor acțiuni fiind luată de ofițerul de urmărire penală sau procuror în mod individual.

Durata etapei inițiale depinde de complexitatea criminalistică a investigației. În cazul investigațiilor simple, în care majoritatea circumstanțelor infracțiunii sunt cunoscute de la început, etapa inițială include investigația de la inițierea procesului penal până la înaintarea învinuirii de către procuror.

În cazul investigațiilor complexe, etapa inițială include acțiuni urgente și alte acțiuni investigative conexe, în timpul cărora se colectează informații generale care permit construirea unor direcții de investigare detaliate și elaborarea unui plan de investigații.

Planificarea ca element de organizare se realizează odată cu inițierea unui process penal. Planul de investigație pentru un caz de mercenariat este elaborat în cursul formulării versiunilor investigative și al determinării sistemului de obiective în cazul penal.

Metodologia dezvoltă particularitățile de producere a diverselor acțiuni investigative. În baza prevederilor tacticii criminalistice, se identifică particularitățile determinate de mecanismul de intruziune criminală, personalitatea infractorului, caracteristicile situaționale ale investigației.

Aceste caracteristici tactice specific se recomandă ulterior spre executare ofițerului de urmărire penală.

Sunt elaborate variante tipice de combinare a acțiunilor de investigație, precum și variante de combinare a acestor acțiuni și măsuri speciale de investigații. Acest element al metodologiei este, de asemenea, de mare importanță.

În acest context tactica măsurilor speciale de investigații poate fi dedusă din tactica activității speciale de investigații, aceasta din urmă poate fi asociată cu o categorie a ASI care reflectă gândirea ofițerului de investigații, evaluarea situației criminogene (evenimentelor criminale sau amenințărilor de comitere a acestora), evaluarea resurselor, calităților și comportamentului părții opuse, a capacităților proprii și determină modalitatea de acțiune, linia de conduită aleasă pentru atingerea obiectivelor de prevenire, descoperire a infracțiunilor și căutarea infractorilor [7].

Pe baza studierii și generalizării practicii de investigare, sunt selectate variante tipice (modalități, metode) de identificare a unui bănuit, luând în considerare un anumit cerc de persoane printre care este necesar să fi stabilit criminalul. Metodologia dezvoltă conținutul lucrului cu persoană bănuită înainte și după interogatoriu, particularitățile interogatoriului, ținând seama de caracteristicile socio-psihologice ale individului, de natura infracțiunii (participarea directă la ostilități în calitate de combatant mercenar sau furnizarea de sprijin logistic, financiar sau de altă natură, activitatea de instructor militant etc.) și de situația urmăririi penale.

În plus, grupul investigativ-operativ utilizează tehnici tactice pentru a verifica declarațiile bănuitului și pentru identificarea persoanei acestuia.

Aceste elemente structurale ale metodologiei de investigare a mercenariatului sunt corelate între ele. Recomandările științifice și practice permit investigatorului să clasifice situația și să desfășoare investigarea cazului în mod bine orientat.

Caracterizarea criminalistică a activității mercenarilor este o combinație de informații privind metodele tipice de comitere a acestora, mediul, urmele, caracteristicile sociale și psihologice ale mercenarului și legăturile dintre mercenar și structurile paramilitare în cadrul căror acesta operează.

Aceste elemente de caracterizare criminalistică sunt interconectate și aceste legături sunt utilizate în cadrul investigări cazului.

Ofițerul de urmărire penală, stabilind un element (de exemplu, metoda), presupune prezența anumitor semne ale comiterii unei infracțiuni și a altor date factuale care trebuie identificate și obținute (colectate).

Caracteristicile personalității mercenarului sunt legate de scopul și motivele infracțiunii. Mercenarii se caracterizează printr-o orientare antisocială persistentă a personalității lor, sunt predispuși la comiterea altor infracțiuni violente și au adesea antecedente penale.

Mercenari în toată lumea acum constituie una dintre categoriile de participanți la grupurile armate ilegale cu propriile lor caracteristici criminologice specifice, exprimate atât prin specificul dezvoltării unui anumit stat pe teritoriul căruia funcționează o formațiune armată ilegală, precum și prin factorii transnaționali datorați originii etnice străine a mercenarilor.

În plus, organizarea și participarea la o formațiune armată ilegală determină proprietăți cumulativ-criminologice ale activității infracționale a acestor formațiuni, astfel asigurând săvârșirea altor fapte ilicite, reprezentând adesea un grad mult mai înalt de pericol public. La astfel de crime, în opinia noastră, ar trebui de atribuit în primul rând activitatea mercenarilor.

Personalitatea unui infractor este un ansamblu de calități mentale structural-personale negative, caracteristice infractorilor cu o anumită orientare criminală.

Caracteristicile psihologice ale unei persoane sunt înțelese ca un set relativ stabil de calități individuale care determină forme tipice de comportament.

Un rol uriaș în formarea oricărei personalități îl joacă atât viziunea asupra lumii, cât și caracteristicile și proprietățile morale:

- opinii,
- credințe,
- valori de orientare,
- aspirații și așteptări de viață.

Poziția ideologică nu numai că determină orientarea generală a personalității, scopul acesteia, ci afectează totalitatea trăsăturilor comportamentului și acțiunilor, obiceiurilor și înclinațiilor. O persoană devine personalitate numai atunci când a dezvoltat un anumit sistem de viziuni asupra principalelor probleme ale existenței sociale, vieții și activității.

Când se studiază personalitatea unui criminal, o importanță deosebită se acordă următoarelor prevederi.

În primul rând, atitudinile stabilite față de diversele valori sociale și morale și diferitele aspecte ale realității *(la îndatoririle de muncă, proprietatea, familia, copiii, altele etc.)*.

În al doilea rând, nivelul, natura și semnificația socială a nevoilor și revendicărilor *(utile și justificate din punct de vedere social sau dăunătoare din punct de vedere social, nejustificate)* și modalitățile alese de satisfacere a acestora *(legale, ilegale, periculoase din punct de vedere social)*, precum și motivele de existență a unor astfel de nevoi.

Caracteristicile personalității infractorului sunt completate de proprietățile sale intelectuale, emoționale și volitive.

Proprietățile intelectuale includ:

- nivelul de dezvoltare mentală,
- cantitatea de cunoștințe,
- amploarea sau restrângerea viziunilor,
- conținutul și diversitatea intereselor și aspirațiilor,
- experiența de viață etc.

Proprietățile emoționale constau în semne precum:

- puterea,
- echilibrul sau mobilitatea proceselor nervoase,
- dinamismul sentimentelor,
- gradul de excitabilitate emoțională,
- natura răspunsului la diferite manifestări ale mediului extern etc.

Proprietățile voliționale includ:

- capacitatea de a lua și implementa decizii,
- capacitatea de a-și regla activitățile și direcția acțiunilor,
- posesia rezistenței, forței, fermității, perseverenței și a altor caracteristici.

Factorii de mai sus ne vor ajuta să evidențiem caracteristicile psihologice ale soldaților mercenari profesioniști.

În esența lor soldații mercenari pot fi atribuiți la ucigași care își exercită „meseria” contra unor beneficii materiale *(contra plată)*. La acest compartiment este posibil de tras o oarecare paralelă cu ucigașii la comandă *(așa numiți „killeri”)*.

Dintre diverșii ucigași se pot distinge ucigașii angajați, a căror personalitate a devenit recent subiectul atenției criminologilor. Astăzi, activitățile ucigașilor sunt considerate în cadrul criminalității profesionale. Identitatea ucigașului este o inovație, care se transformă în crimă profesională.

Dacă anterior se considera că crimele în sine nu pot fi o sursă de profit, astăzi „profesia” de ucigaș este una dintre cele mai bine plătite. Se poate presupune că aceasta este strâns legată de caracteristicile epocii în care trăim – „epoca consumului”.

„Ucigașii la comandă”, după cum scrie scrie Yu. Antonyan, „sunt cei care... ucid nu din pasiune, nu din ură pentru o anumită persoană și din răzbunare, ci din calcul rece. Aceștia sunt criminali-raționaliști, ceea ce nu exclude, ci, dimpotrivă, sugerează că au cea mai complexă împletire de motive profunde pentru un astfel de comportament, care nu sunt acoperite de conștiința lor. Și aceștia sunt profesioniști care au obținut pregătirea necesară în armată, în Afganistan, Tadjikistan, Caucaz și în toate acele locuri în care au avut loc ostilitățile la care au participat. Pregătirea psihologică a unor astfel de persoane a început încă din adolescență în lupte de grup, bătând pe „străini”; îmbunătățit în acțiunile infracționale ale militanților – membri ai unor grupuri infracționale organizate – cu violențe împotriva tinerilor soldați sau „țapi ispășitori” în instituțiile corecționale.

În prezent, autorii crimelor la contract pot face parte dintr-un grup criminal organizat sau, ca „profesioniști”, pot exista în mod autonom și secret. Dar cei care își pot folosi serviciile („clienții”) știu despre existența lor”[4].

Cel mai profitabil teren pentru aceste persoane devine zona „soldaților fortunei” – mercenariatul.

Dacă o persoană o percepe pe alta în mod abstract și doar ca țintă pentru o lovitură, acest factor demonstrează că este o persoană alienată, adică rece emoțional, impasibilă, ceea ce exclude empatia, capacitatea de a se pune în locul altuia. El trebuie să aibă, dacă nu complet, atunci o detașare foarte semnificativă de viață, trăsături sociopatice. Aceste caracteristici sunt inerente majorității mercenarilor și ucigașilor la comandă. Unii dintre

ei nu percep deloc victima ca pe o persoană vie, mai ales ca un individ, ca o personalitate.

Aici apare întrebarea, dacă într-adevăr mercenarii și asasinii profesioniști sunt ghidați doar de interesul propriu în acțiunile lor? Cu siguranță nu, deoarece comportamentul lor este polimotivat, ceea ce este subliniat și de cercetătorul Yu. Antonyan: „În primul rând,... ei sunt în cea mai mare parte naturi sociopatice, al căror comportament este determinat de însăși nevoia de a ucide.

În al doilea rând, aceștia sunt jucători care chiar au nevoie să se afle în situații ascuțite, incitante de risc și pericol, ceea ce nu contrazice deloc afirmația de calm și discreție a unor astfel de oameni. În aceste situații, indivizi calmi, stăpâni de sine, care pot calcula diferite opțiuni pot acționa cu succes.

În al treilea rând, nu este deloc exclus ca anumite persoane angajate pentru crimă să se răzbune pe oameni de afaceri, comercianți și alte persoane pentru că au mai mult succes și mai bogați, să facă ceea ce ucigașul poate doar visa".

Majoritatea oamenilor din lumea modernă sunt mânați de setea de profit, însă doar câțiva devin „mercenari"[4].

Normele morale și legale nu au un impact semnificativ asupra comportamentului criminalilor angajați. Astfel de oameni, de obicei, fie nu înțeleg ce cere societatea de la ei, fie înțeleg, dar nu doresc să îndeplinească aceste cerințe.

Întrucât astfel de persoane au încălcat sau deformat controlul normativ, ei evaluează situația socială nu din punctul de vedere al cerințelor morale și legale, ci pe baza experiențelor personale, nemulțumirilor, dorințelor. Într-un cuvânt, ele sunt caracterizate de o încălcare persistentă a adaptării sociale.

Ele se caracterizează și prin încălcări în domeniul comunicării: incapacitatea de a stabili contacte cu ceilalți, incapacitatea de a accepta punctul de vedere al altuia, de a se privi din exterior. Acest lucru, la rândul său, reduce posibilitatea unei orientări adecvate, produce apariția unor idei saturate afectiv, asociate cu ideea de ostilitate din partea oamenilor din jur și a societății în ansamblu. Toate luate împreună formează trăsături precum auto-absorbția, izolarea, pe de o parte, și agresivitatea, suspiciunea, pe de altă parte.

Ca urmare, evaluarea corectă a situației devine și mai dificilă, cu cât comportamentul este controlat de atitudini afective, iar acțiunile celorlalți sunt considerate periculoase, amenințând persoana, ceea ce duce la căutarea metodelor ilegale de rezolvare a situației conflictuale create.

Personalitatea unui criminal este de obicei analizată în raport cu cele trei elemente constitutive ale sale:

- socio-demografice;
- biologice;
- psihologice.

În același timp, se obișnuiește să se înceapă descrierea unei persoane cu indicatori socio- demografici: sex, vârstă, educație, cazier judiciar, natura și durata comportamentului criminal etc. Marea majoritate a persoanelor implicate în activități mercenare sunt bărbați - peste 90%.

Restul, respectiv, sunt femei.

După cum arată practica și literatura științifică de specialitate, implicarea femeilor în mercenariat este mai degrabă excepțională, deși participarea femeilor la conflictele militare nu este neobișnuită astăzi. Acest lucru se datorează următoarelor motive:

1) istoric, războiul este un „domeniu de activitate" al bărbaților, care acceptă mai ușor să participe la ostilități, spre deosebire de femei, și, prin urmare, este mai ușor pentru „comanditari" să contracteze bărbați cu astfel de propuneri;
2) bărbații sunt mai puternici decât femeile și, deoarece majoritatea adversarilor la fel sunt bărbați, a căror eliminare necesită folosirea violenței fizice, este mai oportună angajarea bărbaților;
3) de regulă, mercenarii profesioniști sunt persoane care au efectuat serviciul militar și au abilități de mânuire a unităților de armament.

Trăsăturile socio-demografice ale personalității unui mercenar îi caracterizează latura exterioară. Nu se pot descrie unele fațete ale laturii interioare a personalității unui soldat mercenar, deoarece este imposibil să dezvălui pe deplin latura interioară a unei persoane. Astfel, fiecare mercenar reprezintă un caz individual în care se combină împletirea unui complex de motive interdependente care au împins persoana pe această cale.

Comportamentul uman se bazează pe nevoile și dorințele sale. Conținutul trăsăturilor de personalitate psihologică subiectivă predetermina conținutul intereselor, nevoilor și pulsiunilor, precum și modalitățile de a le satisface.

Cele de mai sus sunt tipice pentru toți criminalii violenți *(din rândul căror, cu siguranță, fac parte și mercenari)*.

Diferența constă în factorul care a determinat persoana să comită infracțiunea. Prin motivare în acest caz se înțelege nu cauza comportamentului infracțional, ci starea psihică a unei persoane nu numai în momentul săvârșirii infracțiunii, ci și în perioada pregătirii pentru o infracțiune.

Pe baza celor expuse mai sus, se pot distinge două grupuri de criminali violenți:

a) săvârșirea unei infracțiuni în mod spontan sau impulsiv, într-o stare afectivă sau o altă stare excitată, în timpul săvârșirii căreia subiectul își pierde controlul asupra acțiunilor sale;

b) săvârșirea de infracțiuni premeditate, prestabilite.

Suntem interesați de a doua grupă, deoarece acest grup include mercenari și criminali violenți, inclusiv cei, care se caracterizează prin raționalitate, deliberare și acțiuni echilibrate, în timp ce comportamentul infractorilor violenți din primul grup este determinat de pulsiuni inconștiente și emotive.

Presiunea factorilor sociali negativi într-un complex nu provoacă necesitatea comiterii unei infracțiuni, mai ales a uneia atât de grave precum masacrele pe câmpul de luptă.

Faptul că o persoană săvârșește tâlhărie, a doua omor la comandă, iar a treia este un cetățean care respectă legea și comiterea infracțiunilor este inacceptabilă pentru el, sau persoana nu este capabilă să comită acte ilegale, indică la existența unei predeterminări personal-structurale.

Natura și abilitățile unui mercenar / ucigaș angajat, înclinația de a comite crimă, sunt dezvoltate în așa-numita „perioadă de tranziție", când situațiile conflictuale minore sunt rezolvate prin metode violente.

Aceste metode sunt uneori caracterizate de o cruzime deosebită, viclenie și necinste. Sub presiunea factorilor externi, scindarea în psihicul personalității criminalului nu are loc în mod arbitrar, ci este predeterminată de însăși structura personalității. Crima necesită o predispoziție genetică sau altă predispoziție fiziologică.

Predispoziția respectivă poate fi împărțită condițional în:

a) ***ascunsă*** - atunci când o persoană nu este conștientă de capacitatea sa de a lua viața unei persoane, nu își dă acordul imediat, acceptând angajarea în structurile mercenare după o lungă ezitare;

b) ***deschisă*** - atunci când o persoană realizează că săvârșirea unei omucideri nu este străină de natura sa, este de acord fără ezitare și îndoială, mai ales pentru o recompensă.

Se poate observa că în mecanismul comportamentului infracțional individual al unui criminal salariat are o importanță decisivă predispoziția la omor, ceea ce dă naștere tuturor consecințelor care rezultă din săvârșirea unei infracțiuni dacă există o „ordonare" pentru crima.

Studierea trăsăturilor personalității infractorului este o premisă indispensabilă pentru prevenirea eficientă a fenomenelor criminale, printre care se înscrie și activitatea mercenarilor. Acest lucru ne-a determinat ca în prezentul studiu să analizăm unele determinante biopsihosociale ale personalității infractorului mercenar, cu referință specială inclusiv la cetățenii Republicii Moldova implicați în asemenea practici criminale.

Mercenarii sunt actori unici în domeniul criminalității, motivați de câștiguri financiare și care operează adesea în afara cadrelor legale tradiționale. Prin adâncirea în mediul lor psihologic și social, precum și prin examinarea comportamentelor lor criminale, intenționăm să facem lumină asupra dinamicii complexe care îi determină pe indivizi să se angajeze în activități mercenare. Înțelegerea acestor caracteristici poate ajuta la dezvoltarea unor strategii și intervenții eficiente de prevenire și elucidarea procedeelor practice ale procedurii de documentare investigativ-operativă a infracțiunilor de mercenariat și dezvoltarea procesului de prevenire și combatere a acestui gen de infracțiuni.

În linii generale, mercenarul este caracterizat de următoarele trăsături:

- conduita sa este dictată nu de apartenența la o comunitate umană, ci de perspectiva câștigului;
- nu este, în mod obligatoriu, cetățeanul nici uneia din țările aflate în conflict;
- nu depune jurământ de credință față de o țară, ci semnează un angajament, cu valoare de jurământ;
- luptă pentru bani, nu pentru realizarea unor idealuri și interese naționale sau/și personale;
- dreptul conflictelor armate nu-i recunoaște statutul de combatant, prin urmare, nu poate beneficia de legislația militară, el fiind considerat o persoană civilă [5, p.3-7].

Reieșind din considerațiile expuse mai sus, putem conchide că prin ***mercenar*** se înțelege orice persoană care, în scopul dobândirii unor foloase materiale, se angajează să desfășoare acțiuni violente premeditate și ilegale ori să acorde asistență sau expertiză în astfel de acțiuni, ce urmăresc interese de orice natură, și care se află în una dintre următoarele situații:

- este recrutată în mod special, în scopul de a lupta într-un conflict armat sau exercită ilegal o funcție cu caracter militar;
- este cetățean al statului / persoană fără cetățenie care are domiciliul în țară / sau străin aflat în serviciul statului;
- este persoană fără cetățenie care nu are domiciliul în stat sau străin care nu se află în serviciul statului;
- este cetățean al statului și face parte din forțe armate sau formațiuni paramilitare care luptă împotriva statului;
- participă la acțiuni de luptă în scopul obținerii unui câștig net superior celui plătit combatanților cu grade și funcții similare din forțele armate ale statului sau unui alt stat aflat în conflict armat;
- nu este membru al forțelor armate ale statului sau al unei părți în conflict;
- nu este trimisă oficial în misiune ca membru al forțelor armate ale unui stat care nu participă la un conflict armat;
- este recrutată în mod special, să desfășoare acțiuni violente ori să acorde asistență sau expertiză pentru subminarea, în orice mod, a ordinii constituționale a statului sau a altui stat;
- participă nemijlocit la acțiunile violente ori prin acordarea de asistență sau expertiză pentru subminarea, în orice mod, a ordinii constituționale a statului aflat în stare de război sau acțiuni de natură militară [6, p.73].

Potrivit cercetătorului autohton Maria Frunze, mercenariatul se asimilează cu noțiunea de terorism. Se poate admite că, în anumite condiții, mercenariatul poate îmbrăca forme de manifestare a fenomenului „terorism", fără a fi însă inclus în mod obligatoriu în acesta [6, p.74].

Reieșind din această afirmație, putem presupune că majoritatea caracteristicilor psiho- sociale și criminologice ale mercenarilor și teroriștilor sunt asemănătoare sau, în unele cazuri, chiar identice.

Activitatea desfășurată și experiență de luptător profesionist acumulată în acțiunile de război, reprezintă un risc sporit de securitate națională,

inclusiv la revenirea mercenarilor în țările de exod. Acest fapt generează inclusiv și agravarea situației criminogene atât în Republica Moldova, cât și în regiune *(în cazul când este vorbă de acțiunile de război din Ucraina)*. Foștii mercenari sunt predispuși să activeze în componența grupărilor infracționale, unde pot aplica cu iscusință capacitățile obținute în teatrele de operațiuni militare.

Pe lângă faptul dat, foștii mercenari pot fi utilizați și de mișcările politizate coordonate de serviciile speciale ostile în timpul unor măsuri cu caracter politic, proteste sau în perioada electorală, în calitate de grupuri de șoc *(formarea grupurilor diversionist-teroriste)*.

În acest context, o problema semnificativă constituie transnaționalizarea grupărilor teroriste, care deseori utilizează serviciile mercenarilor din alte țări, reprezentanți ai diverselor grupuri etnice, pentru implicarea acestora în diferite activități cu caracter terorist.

La fel, luând în considerare tendințele de dezvoltare a mercenariatului ca un fenomen criminal cu elemente extremist-teroriste, putem remarca că acesta depășește limitele încadrării juridice pentru infracțiunile date.

Astfel, unele acțiuni ale mercenarilor pot fi calificate juridic ca infracțiuni cu caracter extremist-terorist.

În așa mod, mercenarii întruchipează un complex de caracteristici psiho-sociale, care prezintă elemente de risc cu tentă teroristă din următoarele considerente:

- au depășit bariera psihologică referitor la privarea de viață a altor persoane;
- au capacități de aplicare a armamentului în condiții reale de luptă;
- au trăit schimbări psihice care le-au modificat viziunile privind existența în societate;
- dificultatea de a se regăsi în viața cotidiană pașnică la revenirea din teatrele de luptă;
- sunt presupuși psihologic să promoveze ideologia destructivă separatistă sau extremist- teroristă;
- pentru recrutorii organizațiilor teroriste internaționale mercenarii prezintă interes primordial ca luptătorii deja formați și instruiți. Ei pot fi radicalizați și transportați în teatrele de operațiuni din Orientul mijlociu sau alte țări cu risc sporit de terorism de pe mapamond, ori pot fi implicați în comiterea actelor teroriste pe teritoriul RM.

Actualmente, mercenarii constituie una din categoriile participanților în formațiunile armate ilegale cu caracteristici criminologice proprii, exprimate atât prin specificul intern de dezvoltare a unui stat *(pe teritoriul cărui ori se desfășoară conflictul militar, ori se reîntorc mercenarii din zonele de conflict)*, cât și de factorii transnaționali, condiționate de propaganda activă a grupărilor teroriste privind alăturarea noilor ideologii, confesii sau curentelor religioase radicale.

În aceste condiții există riscuri reale de „recalificare" a fostului mercenar în actualul terorist cu viziuni distructive și tendințe de a câștiga venituri din participare la activități teroriste.

Principalele direcții de studiu ale personalității în criminalistică sunt:

1. **Obținerea informațiilor despre personalitate**, urmată de analiza generalizată a datelor, ceea ce va permite identificarea acesteia pe baza unor caracteristici specifice. Această direcție presupune colectarea informațiilor despre urmele materiale sau ideale lăsate de infractor la locul faptei, precum și despre alte surse de date despre acesta. Aceste informații permit caracterizarea trăsăturilor infractorului, obiectivelor și motivelor sale, precum și contextul în care s-a produs infracțiunea. Astfel de circumstanțe permit determinarea punctelor de referință necesare pentru alegerea mijloacelor și metodelor de reținere a infractorului sau direcționarea activităților de căutare.

2. **Obținerea de informații care permit orientarea procesului de investigații spre luarea unor decizii tactice după stabilirea implicării unei persoane** în comiterea infracțiunii. Această direcție include un ansamblu de măsuri adoptate în privința mercenarului, menite să rezolve sarcini organizatorico-tactice și procedurale în timpul urmăririi penale. Ansamblul de măsuri adoptate permite determinarea statutului social al infractorului, opiniile sale politice, juridice și religioase, precum și informații despre trăsăturile sale psihologice și psihice. Informațiile obținute sunt acumulate pentru a alege cea mai eficientă tactică de comunicare în vederea obținerii unor mărturii veridice.

Pentru soluționarea problemelor apărute în procesul de colectare a informațiilor ce caracterizează personalitatea inculpatului, ofițerul de urmărire penală ar trebui să utilizeze următoarele grupuri de metode:

- metode criminalistice de stabilire a identității;
- măsuri organizatorice pentru stabilirea identității;

- măsuri operative de căutare pentru stabilirea identității;
- activitatea de investigații desfășurată de investigator, orientată spre stabilirea identității infractorului.

În **primul grup de metode** pentru identificarea informațiilor caracterizante se includ:

- ***evidențele criminalistice*** deținute de subdiviziuni și agențiile de stat care efectuează activități de înregistrare și evidență, precum și desfășurarea unor acțiuni de urmărire penală și proceduri cu persoana bănuită;
- ***verificarea persoanei în bazele de date***, cu care, de fapt, se începe procesul de identificare a figurantului;
- ***audierea bănuitului (inculpatului)***, care permite ofițerului de urmărire penală să evalueze vizual comportamentul mercenarului, trăsăturile sale de caracter, comunicarea nonverbală, linia de apărare și posibilitatea de a opune rezistență;
- ***audierea martorilor***, care permite caracterizarea bănuitului (inculpatului). Aceste interogatorii ajută la stabilirea informațiilor lipsă din datele de identificare, precum și a altor informații importante atât pentru dezvăluirea infracțiunii, cât și pentru stabilirea trăsăturilor biologice, sociale și psihice ale mercenarului;
- ***confruntarea***. Eliminând contradicțiile dintre participanții la acțiunea de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală ajunge la concluzia privind veridicitatea mărturiilor bănuitului (inculpatului) sau contrariul;
- ***examinarea corporală***. Unul dintre obiectivele examinării este descoperirea unor semne distinctive și alte caracteristici ale infractorului, cum ar fi: cicatrici, urme de răni ca urmare a participării la operațiuni militare, tatuaje (care deseori indică la apartenență către un anumit grup militant, companie militară privată sau o structură neconstituțională etc.), semne din naștere, boli, urme de intervenții chirurgicale sau traume etc. Aceste informații permit identificarea persoanei care a comis infracțiunea și consolidarea bazei probatorii privind implicarea sa în conflicte armate;
- ***percheziția la domiciliu (locul de ședere)***. Scopul acestei acțiuni de urmărire penală este ridicarea documentelor de identitate. Infractorul poate ascunde de organele de urmărire penală documente, fotografii, materiale audio-video, însemnări, jurnale, a căror ridicare va permite

stabilirea apartenenței sale la companii militare private sau participarea sa în anumite acțiuni militare;

- ***prezentarea pentru recunoaștere*** ca instrument eficient de identificare a figurantului (dacă este necesar, poate fi realizată pe baza unei fotografii sau a unei înregistrări video);
- ***expertize judiciare***. Rezultatele cercetărilor efectuate vor permite identificarea personalității mercenarului [10].

Al **doilea grup de metode** de identificare a personalității include:

- ***trimiterea cererilor oficiale***. Ofițerul de urmărire penală are dreptul să solicite și să obțină informațiile necesare relevante pentru cauza penală. Prin astfel de cereri, se pot afla datele de identificare ale mercenarului, starea sa civilă, caracterizările de la locul de reședință și alte informații care ajută la conturarea profilului său;
- ***elaborarea fișelor de orientare***. Fluxul de informații necesare poate veni prin informarea personalului organelor teritoriale și a departamentelor care pot deține date despre locația sau alte detalii despre figurant;
- ***emiterea dispozițiilor scrise*** pentru efectuarea măsurilor operative de căutare, efectuarea anumitor acțiuni de urmărire penală și alte proceduri, pentru obținerea sprijinului necesar;
- ***consultarea bazelor de date criminalistice, operative, de evidență și căutare***, în cazul existenței unor informații aproximative despre figurant.

Prin aplicarea acestor metode, grupul de urmărire penală poate obține un set complet de informații pentru a construi un model comportamental adecvat al mercenarului, contribuind astfel la dezvăluirea și investigarea eficientă a cauzei penale.

Grupului de măsuri operative de investigații și altor acțiuni pentru stabilirea identității

îi aparțin:

- ***chestionarea cetățenilor***. De la vecini sau colegi (foști colegi) de muncă se pot obține informații despre deplasările mercenarului, cercul său de contacte, relațiile de familie și apropiate. La interogarea cetățenilor, este recomandabil să se prezinte o fotografie a mercenarului pentru a le ajuta să-și amintească aspectul și comportamentul acestuia.

Interogatoriile pot fi desfășurate în mod deschis sau sub acoperire, în funcție de locul și persoana interogată;

- ***identificarea persoanei***. Această măsură specială de investigații presupune recunoașterea mercenarului pe baza caracteristicilor sale externe;
- ***obținerea referințelor***. Se referă la furnizarea de informații către unitățile operative despre aspecte relevante pentru materialele dosarului special sau penal cu privire la mercenar.

Activități independente de căutare realizate de echipa de investigație:

- ***examinarea obiectelor (telefon mobil)***. Telefonul mobil este unul dintre obiectele indispensabile ale vieții moderne, iar mercenarul îl poate folosi pentru apeluri telefonice atât în interiorul, cât și în afara țării. De asemenea, telefonul conține o cantitate semnificativă de informații importante despre contactele din agenda telefonică, apelurile efectuate, fotografii, conturi în rețele sociale, istoricul căutărilor pe internet. Aceste date prezintă un interes deosebit pentru investigație;
- ***rețelele sociale***. Dacă mercenarul și-a creat un profil pe o rețea socială, acesta poate publica fotografii prin care ofițerul de urmărire penală poate observa aspectul suspectului și posibila sa locație. Postările textuale, cercul de prieteni, înregistrările audio și video, abonamentele la diferite comunități pot oferi informații despre comunicarea sa socială, interesele, educația, convingerile și alte detalii. Trebuie remarcat faptul că această metodă de căutare a informațiilor nu este întotdeauna fiabilă, deoarece o mare parte din date pot să nu corespundă realității;
- ***Browserul de internet***. Prin intermediul motoarelor de căutare și folosind o fotografie disponibilă a criminalului, se poate efectua o căutare prin imagine. Sistemul de căutare poate sugera fotografii similare și linkuri relevante. Aceste date pot conduce la identificarea unei persoane de interes pentru urmărirea penală. În plus, motoarele de căutare pot oferi informații despre datele personale, știri despre evenimente la care a participat suspectul, înregistrări video compromițătoare și alte informații utile pentru grupul de investigații. Astfel, baza de date obținută de ofițerul de urmărire penală va permite o mai bună înțelegere a trăsăturilor caracteristice ale persoanei, contribuind la elaborarea unui

model comportamental al mercenarului, ceea ce va facilita dezvăluirea și investigarea eficientă a infracțiunii.

Activitățile mercenare reprezintă o amenințare semnificativă la adresa securității naționale și internaționale, implicând încălcări ale drepturilor omului, destabilizarea regiunilor și perpetuarea conflictelor armate. În cadrul acestui capitol examinăm rolul investigațiilor speciale în identificarea și documentarea acestor activități, evidențiind importanța metodelor moderne de investigație și cooperarea internațională în combaterea acestui fenomen.

Activitățile mercenare au evoluat de-a lungul timpului, dobândind forme complexe, greu de detectat și contracarat. Mercenarii sunt adesea implicați în conflicte armate, fiind motivați financiar și lipsiți de loialitate față de statele sau grupările pe care le servesc. În acest context, investigațiile speciale joacă un rol esențial în înțelegerea și combaterea acestui fenomen.

Investigațiile speciale reprezintă un instrument strategic în identificarea și documentarea activităților mercenare, fiind utilizate pentru a obține dovezi clare și concludente. Contribuția acestora se manifestă prin:

- **Obținerea de informații precise**. Investigațiile speciale permit colectarea de date detaliate despre rețelele de mercenari, metodele lor de operare și sursele de finanțare. Prin analizarea acestor informații, se pot identifica conexiunile dintre mercenari și actorii implicați în conflict. Investigațiile speciale permit colectarea de date detaliate despre rețelele de mercenari, metodele lor de operare și sursele de finanțare. Acest punct esențial presupune mai multe etape distincte și complexe:
- **Identificarea și recrutarea surselor umane de informații (HUMINT)**. Sursele umane reprezintă o componentă fundamentală a investigațiilor. Identificarea persoanelor din interiorul rețelelor de mercenari sau din proximitatea acestora poate oferi informații importante despre activități, planuri și structuri organizatorice. Recrutarea surselor implică metode sofisticate de abordare și crearea unui climat de încredere, asigurându-se în același timp protecția acestora.
- **Supravegherea tehnică și electronică**. Investigațiile speciale include utilizarea tehnologiilor avansate, precum interceptările comunicațiilor (telefonice, digitale), monitorizarea activităților online și utiliza-

rea tehnologiilor modern pentru supraveghere discretă. Aceste instrumente permit colectarea informațiilor precise, inclusiv locații, trasee și contacte relevante pentru rețelele de mercenari.

- **Analiza datelor din surse deschise (OSINT)**. Sursele deschise, precum rețelele sociale, publicațiile online sau rapoartele organizațiilor internaționale, oferă un volum considerabil de informații care pot fi corelate pentru a documenta activitățile desfășurate de mercenari, precum și identificarea acestora. OSINT permite detectarea conexiunilor și monitorizarea evoluției ale fenomenului pe diferite zone de desfășurare a conflictelor militare.
- **Colaborarea cu partenerii internaționali**. Rolul investigațiilor speciale este amplificat prin schimbul de informații între agențiile de securitate și organismele internaționale. Parteneriatele cu instituții precum Interpol, Europol ș.a. contribuie la obținerea unei imagini globale a activităților mercenare.
- **Corelarea fluxurilor financiare**. Urmărirea fondurilor utilizate pentru finanțarea mercenarilor reprezintă o altă etapă esențială. Prin investigarea tranzacțiilor financiare și identificarea surselor de finanțare, investigațiile speciale dezvăluie legături între actorii economici și grupurile implicate în susținerea și finanțarea mercenarismului.
- **Documentarea și colectarea probelor**. Acest proces reprezintă o etapă esențială în cadrul investigațiilor speciale, fiind un proces complex care implică multiple tehnici și strategii pentru colectarea, autentificarea și conservarea dovezilor. Aceste probe sunt utilizate pentru a construi cazuri juridice împotriva mercenarilor și rețelelor lor de sprijin. Documentarea probelor poate fi realizată din mai multe perspective:
- **Colectarea datelor primare**. Investigațiile speciale se concentrează pe obținerea informațiilor direct de la sursă, inclusiv prin metode precum interceptările telefonice, monitorizarea comunicațiilor electronice și utilizarea supravegherii video. Aceste tehnici permit captarea de dovezi în timp real, care pot include planificări, coordonări și implicări ale mercenarilor în activități ilegale.
- **Autentificarea probelor**. Fiecare probă colectată trebuie să fie autentificată pentru a garanta că este admisibilă în instanță. Acest proces include verificarea sursei datelor, confirmarea veridicității acestora și

asigurarea faptului că probele nu au fost alterate. Prin utilizarea unor tehnologii de ultimă generație, precum criptarea datelor sau analiza digitală avansată, se pot preveni manipulările și se asigură integritatea informațiilor.

- **Arhivarea și conservarea**. Probele obținute trebuie păstrate în condiții optime pentru a fi utilizate ulterior în procesele judiciare. Acest lucru implică stocarea datelor într-un mediu securizat, utilizarea unor baze de date criptate și implementarea unor proceduri riguroase pentru accesul și utilizarea acestor informații. De asemenea, conservarea probelor fizice, cum ar fi documentele, echipamentele sau alte artefacte, necesită proceduri clare de manipulare și depozitare.
- **Corelarea probelor cu contextul juridic**. Una dintre cele mai importante etape în documentarea probelor este integrarea acestora în cadrul juridic existent. Aceasta presupune traducerea datelor colectate în termeni legali, identificarea articolelor de lege încălcate și pregătirea dosarelor pentru a fi prezentate în instanță. Colaborarea dintre experții juridici și cei din domeniul investigațiilor speciale este esențială în acest proces.
- **Prezentarea probelor în instanță**. Documentarea probelor include și pregătirea acestora pentru a fi prezentate în fața unei instanțe judecătorești. Orice manifestări abuzive pe filiera respectivă generează un pericol social cu un caracter deosebit, acestea atentând nu doar la interesele vitale ale statutului de asigurare a funcționalității pe segmentul puterii judiciare, dar prejudiciază și interesele persoanelor fizice și juridice în parte.
- Aceasta presupune organizarea lor într-un mod clar, logic și convingător, astfel încât să demonstreze fără echivoc implicarea persoanelor în activități de mercenariat. Prezentarea probelor poate include rapoarte detaliate, imagini, înregistrări audio sau video, opinii ale experților și depoziții ale martorilor oculari.
- **Utilizarea tehnologiilor avansate**. Investigațiile speciale utilizează din ce în ce mai mult inteligența artificială și algoritmii de învățare automată pentru a analiza și corela probele. Aceste tehnologii pot identifica tipare, conexiuni și tendințe care altfel ar putea trece neobservate, contribuind la construirea unui caz solid împotriva

mercenarilor. Documentarea probelor este un proces esențial pentru succesul investigațiilor speciale, asigurând nu doar identificarea și incriminarea mercenarilor, ci și crearea unui precedent juridic care să descurajeze astfel de activități în viitor.

- **Dezvăluirea rețelelor de sprijin** joacă un rol fundamental în destructurarea completă a activităților mercenare, deoarece aceste rețele constituie coloana vertebrală care susține operațiunile ilegale. Rețelele de sprijin includ finanțatori, furnizori de echipament militar, intermediari și alte entități care facilitează activitățile mercenare. Investigațiile speciale contribuie la dezvăluirea acestor rețele prin mai multe metode esențiale:
- ***Identificarea actorilor-cheie***. O primă etapă în dezvăluirea rețelelor de sprijin constă în identificarea persoanelor și organizațiilor implicate. Aceasta presupune analizarea conexiunilor dintre mercenari și entitățile care îi sprijină, utilizând atât surse umane de informații (HUMINT), cât și surse tehnice, precum monitorizarea electronică și analiza comunicațiilor.
- ***Investigații financiare detaliate***. Urmărirea fluxurilor financiare este una dintre cele mai eficiente metode de a descoperi rețelele de sprijin. Prin analizarea tranzacțiilor bancare, transferurilor de bani și altor activități financiare, se pot identifica sursele de finanțare și modul în care acestea sunt utilizate pentru a susține activitățile mercenare. De exemplu, urmărirea transferurilor internaționale poate dezvălui implicarea unor state sau organizații în finanțarea mercenarilor.
- ***Monitorizarea activităților logistice***. Rețelele de sprijin nu se limitează doar la finanțare, ci includ și furnizarea de echipamente, arme și alte resurse esențiale pentru operațiuni. Investigațiile speciale pot identifica rutele de transport, depozitele și furnizorii implicați. Utilizarea dronelor, a sateliților și a altor tehnologii avansate contribuie semnificativ la monitorizarea acestor aspecte logistice.
- ***Penetrarea rețelelor mercenare***. În anumite cazuri, agențiile de securitate pot decide să infiltreze în rețelele de sprijin investigatorii sub acoperire pentru a obține informații din interior. Această metodă presupune riscuri considerabile, dar poate oferi detalii deosebit de valoroase despre structura și funcționarea rețelelor.

- ***Cooperarea internațională***. Dată fiind natura transnațională a rețelelor de sprijin, colaborarea între agențiile de securitate ale diferitelor state este esențială. Prin schimbul de informații și resurse, se poate crea o imagine globală a rețelelor și se pot coordona acțiuni comune pentru destructurarea acestora.
- ***Identificarea conexiunilor politice***. Unele rețele de sprijin beneficiază de protecția sau implicarea unor actori politici. Investigațiile speciale trebuie să fie capabile să dezvăluie aceste legături, punând în lumină modul în care interesele politice locale sau internaționale pot facilita activitățile mercenare. Acest proces poate include analiza documentelor oficiale, interceptarea comunicațiilor și utilizarea unor surse din interiorul cercurilor politice.
- ***Publicarea rezultatelor***. Un aspect important al dezvăluirii rețelelor de sprijin este aducerea informațiilor la cunoștința publicului și a comunității internaționale. Aceasta poate contribui la creșterea presiunii asupra entităților implicate, la sancționarea acestora și la reducerea sprijinului pentru activitățile mercenare.
- ***Dezvoltarea strategiilor de prevenire***. Pe lângă dezvăluirea rețelelor existente, investigațiile speciale contribuie și la dezvoltarea unor strategii care să prevină apariția unor noi rețele de sprijin. Acest lucru presupune consolidarea legislației, creșterea transparenței financiare și monitorizarea strictă a tranzacțiilor internaționale.

Prin dezvăluirea rețelelor de sprijin, investigațiile speciale joacă un rol important în destructurarea infrastructurii care susține activitățile mercenare. Acest proces nu doar că reduce capacitatea mercenarilor de a opera, dar creează și premisele pentru o mai bună cooperare internațională în combaterea acestui fenomen.

Prevenirea viitoarelor activități. Investigațiile speciale joacă un rol crucial în prevenirea viitoarelor activități mercenare prin măsuri proactive și analiza informațiilor pentru identificarea vulnerabilităților. Această componentă implică mai multe strategii:

- ***Analiza modelelor operaționale***. Prin studierea modului în care mercenarii au acționat în trecut, investigațiile speciale identifică tipare și practici comune. Aceasta permite anticiparea tacticilor viitoare, oferind autorităților un avantaj strategic. De exemplu, dacă anumite regi-

uni sau conflicte au fost ținte frecvente ale mercenarilor, se pot aloca resurse suplimentare pentru monitorizarea acestor zone.

- ***Îmbunătățirea legislației***. Investigațiile speciale oferă informații valoroase care pot fundamenta modificări legislative menite să descurajeze activitățile mercenare. Aceste modificări pot include sancțiuni mai dure, reglementări mai stricte privind transferurile financiare și măsuri pentru supravegherea firmelor de securitate privată.
- ***Cooperarea internațională***. Activitățile mercenare sunt adesea transnaționale, ceea ce face ca parteneriatele internaționale să fie esențiale. Investigațiile speciale facilitează schimbul de informații între state, permițând o abordare coordonată și globală pentru prevenirea implicării mercenarilor în conflicte viitoare.
- ***Crearea de programe de educare și conștientizare***. Prevenirea activităților mercenare presupune și implicarea comunităților locale. Campaniile de conștientizare privind riscurile asociate cu implicarea în astfel de activități și promovarea valorilor democratice pot reduce recrutarea de mercenari. De asemenea, programele de educație pentru tinerele generații pot contribui la diminuarea vulnerabilității acestora față de influențele negative.
- ***Dezvoltarea unor capacități tehnice avansate***. Investigațiile speciale pot propune investiții în tehnologii avansate pentru monitorizarea activităților suspecte, cum ar fi sisteme de inteligență artificială, instrumente de analiză a rețelelor sociale și tehnologii de detectare a transferurilor financiare suspecte. Aceste instrumente permit o detectare mai rapidă și mai eficientă a activităților mercenare.
- ***Monitorizarea continuă***. Un element esențial al prevenției este monitorizarea constantă a regiunilor și entităților vulnerabile. Crearea unor structuri dedicate pentru supravegherea activităților mercenare și raportarea rapidă a potențialelor amenințări asigură o reacție promptă și eficientă. Prin utilizarea unor centre de monitorizare globală, statele și organizațiile internaționale pot interveni înainte ca activitățile mercenare să escaladeze.

Investigațiile speciale joacă un rol esențial în identificarea și documentarea activităților mercenare, fiind un instrument indispensabil în combaterea acestui fenomen care reprezintă o amenințare semnificativă la adresa

securității internaționale și a statelor suverane. Mercenariatul, caracterizat prin implicarea unor indivizi sau grupuri ce acționează în scopuri financiare, fără un angajament legat de loialitatea față de un stat sau o cauză, poate adesea să devină o formă de intervenție militară privată, cu implicații grave asupra stabilității și ordinii internaționale.

În primul rând, investigațiile speciale permit autorităților competente să adune informații detaliate și precise despre structurile mercenare, rețelele de recrutare, finanțarea activităților acestora și implicațiile legale ale acestor acțiuni. Aceste investigații sunt fundamentale pentru a identifica persoanele sau grupurile care se află în spatele recrutării și coordonării activităților mercenare, precum și pentru a înțelege mecanismele economice și financiare care facilitează aceste activități. Astfel, agențiile de securitate pot întreprinde acțiuni mai eficiente și mai informate pentru a preveni și combate aceste activități.

Un alt aspect important este acela că investigațiile speciale contribuie la documentarea și demonstrarea implicării mercenarilor în conflictele armate, iar aceasta are un impact direct asupra răspunderii internaționale și a justiției. În contextul dreptului internațional, implicarea mercenarilor poate constitui o încălcare a legii, iar identificarea și adunarea de dovezi solide sunt esențiale pentru urmărirea penală și pentru asigurarea unei reacții corespunzătoare la nivel global. Investigațiile speciale, prin metode precum interceptarea comunicațiilor, analiza financiară și urmărirea traseelor de recrutare, sunt cruciale pentru a dezvălui activitățile ilegale și pentru a înlătura impunitatea cu care pot opera unele grupuri mercenare.

În plus, prin utilizarea unor tehnici avansate de investigație, precum analiza datelor și cooperarea internațională, autoritățile pot răspunde mai rapid și mai eficient la amenințările provenite din partea acestor grupuri. De asemenea, investigațiile speciale permit autorităților să coordoneze acțiuni la nivel global, având în vedere că activitățile mercenare adesea se desfășoară peste frontiere naționale, complicând astfel eforturile de combatere.

Pe de altă parte, este important de subliniat că investigațiile speciale trebuie să fie efectuate într-un cadru legal și etic bine definit, care să garanteze respectarea drepturilor fundamentale ale indivizilor și să asigure transparența procesului investigativ. Abuzurile sau încălcările drepturilor omului, care pot apărea în unele cazuri de investigare, ar putea submina eficiența și legitimitatea acestor acțiuni.

În concluzie, rolul investigațiilor speciale în identificarea și documentarea activităților mercenare este esențial pentru protejarea ordinii internaționale și pentru asigurarea respectării legii. Printr-o combinație de tehnici de investigare avansate și cooperare internațională, autoritățile pot preveni proliferarea mercenariatului, pot proteja drepturile și securitatea statelor și pot contribui la stabilitatea globală.

Măsurile speciale de investigații și măsurile contrainformative ca instrument al investigării criminalității. Investigațiile speciale se realizează prin ***măsurile speciale de investigații***, prevăzute de Legea RM nr. 59 din 29.03.2012 [2], care pot fi definite și subînțelese ca *modalități de relevare, acumulare, verificare și valorificare a informației privind fapte, evenimente, persoane ce prezintă interes în lupta cu criminalitatea, precum și necesare pentru luarea deciziilor în cadrul procesului penal și în cadrul activității speciale de investigații*.

Un alt act normativ în baza cărui se efectuează investigațiile speciale ce țin inclusiv de activitatea mercenarilor este Legea nr. 179 din 07.07.2023 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă [3], care prevede efectuarea ***măsurilor contrainformative***, care în esența lor prezintă ansamblul măsurilor, acțiunilor, operațiunilor și procedeelor desfășurate de către Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova în scopul identificării, prevenirii și contracarării vulnerabilităților, factorilor de risc și amenințărilor, conform competenței stabilite în Legea nr. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova.

În procesul de investigare a activității mercenarilor, ca și în cazul altor infracțiuni, măsurile speciale de investigații se dispun și se efectuează dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- pe altă cale este imposibilă realizarea scopului procesului penal și /sau poate fi prejudiciată considerabil activitatea de administrarea a probelor;
- există o bănuială rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave;
- acțiunea este necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului" [1].

La fel, în cazul dispunerii și realizări măsurilor speciale de investigații în cadrul examinării faptelor legate de mercenariat, acestea conțin un șir de

semne obligatorii care le disting de alte activități, și anume:

- **importanța socială** – semn ce determină capacitatea, posibilitatea de a apăra statul, societatea și cetățenii prin intermediul măsurilor speciale de investigații, de atentate criminale și soluționarea altor sarcini prevăzute de Legea privind activitatea specială de investigații;
- **premeditarea efectuării** – semn care denotă subiectul activității speciale de investigații, are posibilitatea de a efectua orice măsură specială de investigații, însă conștient a ales din nomenclatorul măsurilor speciale de investigații măsura cea mai optimală și eficientă în condițiile situației speciale create, adică presupune posibilitatea și dreptul de a acționa în dependență de condițiile și situația creată;
- **măsurile speciale de investigații** sunt prevăzute în Legea RM nr.59/2012 privind ASI și în Codul de Procedură Penală nr.122/2003 – acest semn presupune, că sunt legale numai acele activități care sunt prevăzute nemijlocit de Legea privind activitatea specială de investigații și în Codul de Procedură Penală. Aliniatul (2) al articolului 18 al Legii RM nr.59/2012, prevede că lista măsurilor specificate la aliniatul (1) este exhaustivă și poate fi modificată sau completată doar prin lege;
- **măsurile contrainformative** sunt prevăzute în Legea RM nr.179/2023 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă și sunt înfăptuite în baza dosarelor speciale inițiate în acest sens – fapt care afirmă că sunt realizate conform legii doar acele măsuri, care sunt prevăzute nemijlocit de Legea privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă;
- confidențialitatea organizării și tacticii implementării se referă la practica conform căreia, conform legislației, toate procedurile, metodele și măsurile specifice trebuie să fie considerate secrete de stat. Confidențialitatea sau caracterul clandestin al măsurilor speciale de investigații implică organizarea și implementarea acestora într-un mod care să mențină confidențialitatea față de terți și persoane interesate, în special față de cei care intenționează, pregătesc, comit sau au comis deja infracțiuni, sau care sunt suspectați de astfel de acțiuni ilicite. Detaliile tactice, formele, metodele, resursele și mijloacele folosite în aceste investigații speciale trebuie să fie cunoscute doar de un grup restrâns de persoane implicate în aplicarea acestor măsuri, în special în cazurile în

care investigațiile speciale sunt parte a urmăririi penale.

În procesul investigării activității mercenarilor, măsurile speciale de investigații preconizate și efectuate este necesar să corespundă unui set de **criterii**, și anume:

■ **confidențialitatea măsurilor speciale de investigații**, criteriul prin care Măsurile Speciale de Investigații (MSI) se divizează în:

a) MSI publice (chestionarea, identificarea persoanei);
b) MSI secrete (aici se include majoritatea măsurilor speciale de investigații);
c) MSI secrete – cifrate (livrarea controlată, urmărirea tainică și vizuală, investigația sub acoperire);

■ **utilizarea mijloacelor tehnice și operative**, criteriul care prevede efectuarea:

a) MSI simple (efectuate cu utilizarea tehnicii audio, video, foto de larg consum);
b) MSI tehnico-operative, care sunt efectuate cu:
   - utilizarea tehnicii speciale de interceptare a convorbirilor telefonice;
   - cu ajutorul diferitor emițătoare de semnale (cipuri);
   - cu ajutorul substanțelor chimice de marcare a banilor, hârtiilor de valoare, diferitor obiecte ce prezintă valoare culturală, istorică, religioasă, etc.);

■ **soluționarea sarcinilor**, criteriul care subînțelege efectuarea:

a) MSI efectuate pentru stabilirea autorilor infracțiunii;
b) MSI de căutare a diferitor categorii de persoane;
c) MSI de identificare a cadavrelor omenești și persoanelor cu identitatea necunoscută;
d) MSI de prevenire și curmare a infracțiunilor;
e) MSI de colectare a informațiilor despre evenimentele sau acțiunile care pun în pericol securitatea statului, securitatea militară și securitatea informațională a Republicii Moldova;
f) MSI care asigură propria securitate (a ofițerilor de investigații, a familiei sale și a persoanelor apropiate lui; a autorităților care exercită activitatea specială de investigații), etc.;

■ **timpul realizării măsurilor speciale de investigații**, criteriul care prevede efectuarea:

a) măsurilor organizatorice (permanent);

b) MSI inițiale (până la pornirea urmăririi penale) sau dosarului special;
c) MSI (după pornirea urmăririi penale sau dosarului special).

■ **spațiul realizării măsurilor speciale de investigații**, criteriul care presupune efectuarea:

a) MSI locale (pe teritoriul raionului, sectorului sau municipiului deservit operativ);
b) MSI republicane (efectuate exclusiv numai pe teritoriul Republicii Moldova);
c) MSI interstatale (pe teritoriul statelor membre ale CSI sau țărilor semnatare a acordurilor bilaterale, etc.);
d) MSI internaționale (prin intermediul OIPC Interpol sau în baza acordurilor multilaterale ale serviciilor speciale din state diferite) [9, p.88].

După constatarea, prin Ordonanță, a legalității efectuării măsurilor speciale de investigații pe parcursul cercetării activităților unui mercenar sau unui grup de mercenari, procurorul informează persoanele care au fost supuse măsurilor speciale de investigații".[178] Informarea acestor persoane, de regulă, se realizează după întocmirea Rechizitoriului de către procurorul care conduce urmărirea penală.

Concluzii

Investigațiile speciale reprezintă un pilon fundamental al sistemului modern de aplicare a legii, constituind un răspuns necesar și adaptat la complexitatea și dinamica actuală a fenomenului infracțional. Într-un context marcat de globalizare, digitalizare și diversificarea metodelor utilizate de grupările criminale, mijloacele tradiționale de anchetă se dovedesc adesea insuficiente pentru identificarea, documentarea și probarea activităților ilicite. Prin urmare, recurgerea la tehnici investigative speciale, caracterizate printr-un grad sporit de sofisticare și uneori de intruziune, devine indispensabilă pentru descoperirea adevărului și pentru asigurarea eficienței actului de justiție.

Aceste instrumente permit autorităților competente să pătrundă în structuri infracționale bine organizate, să monitorizeze activități desfășurate în mod conspirativ și să colecteze probe relevante, concludente și legal obținute, esențiale pentru fundamentarea unor dosare solide. Impactul lor depășește însă simpla identificare și sancționare a autorilor, contribuind în mod semnificativ la prevenirea săvârșirii altor infracțiuni, la destructurarea rețelelor criminale și la diminuarea pericolului social generat de acestea. În

plus, prin analiza informațiilor obținute, organele de aplicare a legii pot înțelege mecanismele interne, conexiunile și strategiile utilizate de grupările infracționale, ceea ce permite dezvoltarea unor politici și strategii eficiente pe termen lung.

Totodată, caracterul sensibil al acestor metode impune o reglementare strictă și un control riguros, astfel încât utilizarea lor să se desfășoare exclusiv în limitele cadrului legal și cu respectarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale. Echilibrul dintre necesitatea protejării securității publice și obligația garantării drepturilor individuale reprezintă o condiție esențială pentru legitimitatea și acceptabilitatea socială a investigațiilor speciale. Supunerea acestora controlului judiciar și mecanismelor de supraveghere adecvate constituie garanții împotriva eventualelor abuzuri și consolidează încrederea în instituțiile statului.

Prin urmare, investigațiile speciale se afirmă ca un instrument indispensabil în lupta împotriva criminalității contemporane, având un rol decisiv în consolidarea statului de drept, în asigurarea ordinii publice și în menținerea unui climat de siguranță și stabilitate în societate.

Referințe bibliografice:

1.Codul de procedură penală a Republicii Moldova nr.122 din 14.03.2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.248-251 din 05.11.2013;
2. Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații // Monitorul Oficial nr.113-118 din 08.06.2012;
3. Legea nr.179 din 07.07.2023 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă // Monitorul Oficial nr.267-270 din 26.07.2023;
4. Antonyan, Yu. M. Cauzele crimei organizate. Criminologie. Prelegeri alese. Manual universitar, ediția a 3-a, Moscova, Editura Yurait, 2023, ISBN 978-5-534-00267-6. URL: https://urait.ru/bcode/510551 [data accesării 19.01.2026];
5. Duțu P., Moștoflei C., Sarcinschi A. Profesionalizarea Armatei României în contextul integrării în N.A.T.O.Bucureşti: Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate, 2003, URL: http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/profesionalizarea_armatei.pdf [data accesării: 04.01.2026];
6. Frunze M., Profilul mercenarului în acțiuni teroriste: implicații criminologice și de drept penal substanțial. În: Revista Naţională de Drept, nr. 8, 2015;
7. Glavan B. Abordări conceptuale privind activitatea specială de investiga-

ții în condițiile statului de drept. Teză de doctor habilitat în drept, CZU: 343.1(043.3), Chișinău, 2024;
8. Gherman M. Botnari I. Criteriile de clasificare a măsurilor speciale de investigaţii. În: revista Legea şi Viaţa, Chișinău, nr. 1 (373) 2023;
9. Mejinschi V., Carp S., Pareniuc A., Pungă A. Activitatea investigativ-operativă, Chișinău, Editura Academia „Ștefan cel Mare”, 2009;
10. Protasevici A., Foigel E. Despre necesitatea unui studiu criminalistic al personalității unui participant străin la procedurile penale. În: Revista Criminologică a Universității de Stat de Economie și Drept din Baikal, 2015, vol. 9, nr.2, p.351–358. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/o-neobhodimosti-kriminalisticheskogo-izucheniya-lichnosti-inostrannogo-uchastnika-ugolovnogo-sudoproizvodstva [data accesării 06.01.2026].